

A Tőtíppan termesztés technológiájának fejlesztési lehetőségei

Készítette: Auth Gábor

Növénytermesztő mérnök alapképzési szak

Növénytermesztési-tudományok Intézet

Belső témavezető: Dr. Ujj Apolka, Egyetemi docens,
Agroökológiai és Ökológiai Gazdálkodási Tanszék

Külső témavezető: Jans Roosjen

Dolgozatom témája a tőtíppan termesztési lehetőségeinek vizsgálata Magyarországon. A tőtíppan országunkban egy kevésbé ismert növény, de a klímaváltozás miatt indokolt a jelenlegi szántóföldi kultúrák mellett alternatív lehetőségek keresése. 2012-2014 években Baranya és Somogy Vármegyében folyt a tőtíppan kísérleti termelése. 2012. évben egy területen másodvetésként vetettek tőtíppant, melynek kelése elmaradt, így 2013. évben már 5 résztvevő céggel, fővetésben, 10 táblán, közel 170 ha-on folyt különböző, rövid tenyészidejű tőtíppan fajtákkal kísérleti termelés. Ebben az évben a szükséges talajhőmérséklet miatt a tervezettnél később vetettek, a csírázáshoz szükséges csapadék késett, így egyenetlen kelés történt. Ezen probléma korrigálható volt ugyan később, de elérték a táblák a szükséges borítottságot. Azonban a betakarításkor gondot jelentett a tőtíppan megdőlése, a rendkívül apró magvak kipörgése. Mindennek eredményeképpen 2013. évben a megelőző becslésekhez képest számottevő betakarítási és tisztítási veszteség keletkezett. 2014. évben 5 cég 5 táblán, közel 240 ha-on folytatott tőtíppan termelést. 2014. évben a vetés és növények tenyészidőszakban történő fejlődése zavartalan volt, a gazdák az előzetes becslések alapján rekordtermésre számítottak. Sajnálatos módon ebben az évben mind augusztusban, mind szeptemberben 10 éves viszonylatban példátlan mennyiségű csapadék hullott le. A táblák megközelíthetetlené váltak a betakarítás idejére, a magok kipörögtek és a földön csírázni kezdtek. 2014. évben a betakarítás megghiúsult és a gazdálkodók nem kívántak a továbbiakban a kísérleti termelésben részt venni.

Ugyan dolgozatomból úgy tűnhet, hogy a tőtíppan kísérleti termelése teljes kudarcba fulladt, de tíz év távlatából, az azóta tapasztalt időjárási anomáliák tükrében úgy gondolom, hogy érdemes ezen tapasztalatok újra értékelését megtennünk. Az elmúlt 3 évben tapasztalt 2 aszályos év és a gabona árának jelentős csökkenése mindenképpen új megvilágításba helyezi a tőtíppan termelési lehetőségeit az országban. Álláspontom szerint a korábban felmerült

problémák egyrésze odafigyeléssel és a gazdálkodási rutinnal teljesen kiküszöbölhetőek hosszú távon. A legfőbb problémát okozó megdőlésre és mag kipörgésre megoldást kínálhat az előzőekben kifejtett féltörpe változat és a betakarító gépekhez kapható aprómag rosta. Álláspontom szerint a másik betakarítási mód a rendre vágás és szárítás is egyre nagyobb biztonsággal alkalmazható az országban, különösen az aszályosabb alföldi területeken, hiszen itt egyre nagyobb biztonsággal lehet számítani 4-5 száraz napra, amíg a növény szárad. Az elmúlt években tapasztalható, különösen az Alföldet sújtó rendkívüli aszályok miatt szerintem mindenképpen fontos a gazdáknak olyan, a hagyományos szántóföldi növényeken kívül, de a meglévő eszközökkel vagy azok kisebb kiegészítésével termelhető növények vetésforgóba történő integrálásán gondolkodniuk, ami ezen rendkívüli körülmények között is eredményesen termelhető. A tőtíppan amennyiben a csírázáshoz szükséges minimális nedvességet megkapja, úgy a tenyészidőben jelentkező csapadék hiányt, aszályt, rendkívül jól viseli. Mint az a korábbiakból jól látszik, veszteséget főként a több és a betakarítás előtt jelentkező csapadék, nem pedig annak hiánya okozta.

A tőtíppan kettős hasznú növény, ennek eredményeképpen a szalmája, annak beltartalmi értékei miatt, kiválóan alkalmazható takarmánynövényként is. Alkalmas arra, hogy aszályos időkben pótolja a kieső egyéb szalastakarmányokat. Ugyan a kelést követően hajlamos a gyomosodásra, de kellő növekedési fázisban talajtakaróként történő használata is megfontolandó. A tőtíppan termeléshez a gazdák már ismert agrotechnikája és gépparkja, az aprómagok miatt szükséges betakarítógép rostától eltekintve alkalmas lehet. A vetéshez alkalmazhatóak a meglévő vetőgépek, a mechanikai gyomirtáshoz is a bevett eszközök hatékonyan használhatók. Kizárólag a kis magméret miatt szükséges kisebb beruházás. Összességében megállapítható, hogy a szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó gazdák gépparkja jelentősebb beruházás nélkül adaptálható a tőtíppan termeléséhez. A gabona ára az elmúlt években jelentősen csökkent, azonban a tőtíppan felvásárlási ára folyamatosan növekszik, jelenleg 850 Euro/t. Napjainkban kisebb terméshozam mellett is jövedelmezőbb lehet, mint más gabonák.

Összegezve elmondható, hogy a fő akadályt képező és a kísérleti termelés kudarcát okozó időjárási körülmények az elmúlt 10 év adatait megvizsgálva, egyáltalán nem mondhatóak általánosnak. Azonban az elmúlt 5 év tapasztalatai azt mutatják, hogy a tőtíppan termelésre az ország időjárása alkalmas lenne. A kísérleti termelés során felmerült problémák mindegyikének kiküszöbölésére létezik már megoldás. Álláspontom szerint érdemes az újabb termelést komolyan fontolóra venni, miután biztosabb hozamot hozhat aszály esetén is, a kettős haszna miatt pedig több problémára is megoldást nyújthat.